

Study the pattern of citation indicators among researchers at Hamadan University of Medical Sciences: Feasibility of predicting citation indicators

Received: 8 June 2017

Accepted: 15 Aug. 2017

Torkaman T (MSc)^{1*}

Shirmohammadi Khorram N (MSc)²

1. Main Library, Vice Chancellor for Research and Technology, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

2. Department of Biostatistics, Faculty of Public Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

Corresponding Author:

Tahereh Torkaman

Hamadan, Shariati Ave., Shahid Fahmide Blvd, Hamadan University of Medical Sciences, Vice Chancellor for Research and Technology, Main Library.

Email:

ttorkaman69@gmail.com

Abstract

Background and aim: Today, the extraction of scientometric indicators has been widely used in prediction of the scientific status of researchers, organizations and countries in various national and international fields. The aim of this study was to determine the participation in the production of science and partnership pattern of researchers in Hamedan University of Medical Sciences based on the databases of Web of Science (WoS), Scopus and Google Scholar.

Material and methods: This applied and scientometric study was conducted on 100 top researchers of ISI in terms of the number of articles in 2014. The number of articles, citations and h-index were extracted from WoS, Scopus and Google Scholar from 2012 to 2014. Data were analyzed using SPSS, Stata and R.

Findings: The number of publications and citations has increased over three years in three databases. The correlation between the number of publications in Google Scholar and the number of citations in WoS and Scopus was weak but significant. Negative binomial regression model indicated that the number of publications would be enhanced 7% in WoS and Scopus through the increase of one article in Google Scholar. Zero-inflation negative binomial model illustrated that odds of zero of the citation number in Scopus and WoS will be 0.66 and 0.27 times with increasing one article in Google Scholar and the citation number of Scopus and WOS is increased 2% and 3% with the increase of one article in Google Scholar, respectively.

Conclusion: The results show that there is a direct and strong relationship among the number of publications, citations and h-index in three databases. Negative binomial model can be used as a proper model for the number of publications and zero-inflation negative binomial model can be applied as an appropriate model for the number of citations in WoS and Scopus, too.

Keywords: Web of Science, Google Scholar, Scopus, H-Index, Database

بررسی الگوی شاخص‌های استنادی پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی همدان: امکان‌سنجی پیش‌گویی شاخص‌های علم سنجی

پذیرش مقاله: ۹۶/۵/۲۴

دربافت مقاله: ۹۶/۳/۱۸

چکیده

سابقه و هدف: امروزه استخراج شاخص‌های علم سنجی در پیش‌بینی وضعیت علمی پژوهشگران، سازمان و کشورها در عرصه‌های گوناگون ملی، بین‌المللی کاربردهای فراوانی پیدا کرده است. هدف مطالعه حاضر، تعیین میزان مشارکت در تولید علم و الگوی مشارکت پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی همدان بر اساس سه پایگاه اطلاعاتی Web of Science، Scopus و Google Scholar می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع علم سنجی و کاربردی است و بر اساس اطلاعات ۱۰۰ پژوهشگر برتر پایگاه اطلاعاتی ISI از نظر تعداد مقالات در سال ۲۰۱۴ انجام شد. تعداد مقالات، استنادات، شاخص اج ایندکس برای این ۱۰۰ نفر برتر از پایگاه‌های WoS، Scopus و Google Scholar از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ استخراج گردید. تحلیل‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و Stata و R انجام شد.

یافته‌ها: تعداد انتشارات و استنادات در هر سه پایگاه طی سه سال روندی افزایشی داشته است. همبستگی تعداد انتشارات گوگل اسکالر با تعداد استنادات و ب علم و اسکوپوس ضعیف اما معنی دار بود. برازش مدل رگرسیون دوجمله‌ای منفی نشان داد، افزایش یک مقاله در گوگل اسکالر هفت درصد تعداد انتشارات و ب علم و اسکوپوس را افزایش می‌دهد. برازش مدل رگرسیون دوجمله‌ای منفی متورم در صفر نشان داد، شانس صفر بودن تعداد استنادات اسکوپوس و ب علم با افزایش یک مقاله در گوگل اسکالر به ترتیب ۰/۶۶ و ۰/۲۷ برابر می‌شود و با افزایش تعداد استنادات در گوگل اسکالر تعداد استنادات اسکوپوس و ب علم به ترتیب ۲٪ و ۳٪ افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری: تعداد انتشارات، استنادات و شاخص هرش در سه پایگاه داده ارتباط قوی مستقیم دارد. مدل دوجمله‌ای منفی و دو جمله‌ای منفی متورم در صفر می‌تواند به ترتیب مدلی مناسب برای تعداد انتشارات و استنادات در پایگاه اسکوپوس و ب علم باشد.

وازگان کلیدی: وب علوم، گوگل اسکالر، اسکوپوس، شاخص هرش، پایگاه اطلاعاتی

طاهره ترکمان (MSc)^۱

نسرين شيرمحمد خرم (MSc)^۲

۱. کتابخانه مرکزی، معاونت تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.
۲. گروه آثار زیستی، دانشکده بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

نویسنده مسئول:

طاهره ترکمان

همدان، خیابان شریعتی، خیابان مهدیه، بلوار شهید فهمیده، دانشگاه علوم پزشکی همدان، معاونت تحقیقات و فناوری، کتابخانه مرکزی.

Email:

ttorkaman69@gmail.com

مقدمه

نشان‌دهنده کیفیت برتر و تأثیرگذاری بیشتر در حوزه علم محسوب می‌شود (۱). شاخص h یکی از شاخص‌های علم سنجی است این شاخص علاوه بر اندازه‌گیری تعداد تولیدات علمی افراد، میزان تأثیر علمی انتشارات افراد را نیز مشخص می‌کند (۲).

با تأسیس پایگاه‌های اطلاعاتی علمی مانند وب علوم (ISI)، اسکوپوس (Scopus) و گوگل اسکالر (Google Scholar) بدیهی است که چاپ مقالات در مجلاتی که مؤسسه نمایه‌سازی معتبر جهان، نمایه می‌شوند تنها راه مطرح کردن یک تحقیق در عرصه‌ی جهانی است و نکته‌ی مهم جهت چاپ مقالات علمی در سطح نشریات بین‌المللی این است که این مقالات، در پایگاه ISI و Scopus یا هر مرکز استنادسازی علمی معتبر جهانی نمایه می‌شوند و رتبه‌بندی این مجلات در سطح بین‌المللی معلوم می‌شود. این پایگاه‌ها نیز اطلاعات

ارزیابی تولیدات علمی دانشگاه‌ها و سازمان‌های پژوهشی یکی از موضوع‌های چالش برانگیز و ضرورتی انکار ناپذیر است. علم سنجی متدالوی ترین راه برای ارزیابی تولیدات علمی است (۲). علم سنجی عبارت است از دانش اندازه‌گیری علم که همه روش‌ها و مدل‌های کمی مرتبط با تولید و انتشار دانش و فناوری را در بردارد (۱). اساس کار علم سنجی بر بررسی چهار متغیر اساسی شامل مؤلفان، انتشارات علمی، مراجع و ارجاعات می‌باشد. علم سنجی بر آن است که با استفاده از بررسی جداگانه این متغیرها و با ترکیبی مناسب از شاخص‌های مبتنی بر این متغیرها خصایص علم و پژوهش علمی را نمایان سازد (۲).

تعداد انتشارات برای تعیین حجم بروندادهای پژوهشی شاخص مفیدی است اما این شاخص در خصوص کیفیت برونداد، اطلاعاتی نمی‌دهد (۳). هر چه میزان استنادات به برونداد پژوهشی بالاتر باشد

اندازه‌گیری جدید، ساده و بدیع است که هم کمیت و هم اعتبار انتشارات را نشان می‌دهد (۵).

مطالعات گوناگونی در خصوص رابطه بین شاخص‌های علم سنجی و مقایسه این شاخص‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی انجام گرفته است: میرحسینی و جلیلی در مطالعه‌ای به بررسی وضعیت برونو داده‌ای پژوهشی اعضاء هیأت علمی دانشکده‌های دارو سازی تهران بر اساس شاخص h پرداختند و اذعان کردند بین شاخص h و تعداد مقالات همچنین بین تعداد استنادات و شاخص h رابطه معنی داری وجود دارد بدین ترتیب که با افزایش و کاهش تعداد مقالات و تعداد استنادات شاخص h نیز افزایش یا کاهش می‌یابد (۱۲). Meho و Cronin در مطالعه‌ای به رتبه بندی محققان علوم اطلاع رسانی آمریکا با استفاده از شاخص h پرداختند نشان داد که همبستگی قوی بین تعداد استنادات و شاخص h اعضا وجود داشت (۱۳).

Rogers و Meho با مقایسه میزان استنادات و محاسبه شاخص h محققان برتر در زمینه کامپیوتر از بریتانیا در دو پایگاه اسکوپوس و وبگاه علوم نشان داد که میزان پوشش مقالات این گروه از محققان در پایگاه اسکوپوس بطور قابل توجهی بیشتر از وبگاه علوم بوده است، بخصوص درمورد مقالات مورثی و مقالات کنفرانس‌ها پوشش اسکوپوس را بیشتر دانسته‌اند. همچنین اسکوپوس را در نشان دادن نقشه استنادات پژوهشگران، قوی تر دانسته‌اند. این پژوهش همچنین تفاوت هسته شاخص h موجود در گوگل اسکالر را با دو پایگاه وبگاه علوم و اسکوپوس مورث برسی قرار دادند. در مجموع پایگاه اسکوپوس را چهت ارزیابی میزان استنادات محققان مفیدتر دانسته اند بخصوص جهت محاسبه استناد به مقالات مربوط به کنفرانس‌های این گروه از پژوهشگران (۱۴). کوشایی و عبدالی با هدف تعیین کاربرد روش‌ها و ابزارهای وب سنجی در ارزیابی تحقیقات علوم پزشکی، به مقایسه استنادهای ISI و برگرفته از وب به مقالات مجلات تحقیقی پژوهشی پرداخت، به این نتیجه دست یافت که میان استنادهای ISI و Google Scholar ارتباط مستقیم وجود دارد و از محیط وب می‌توان به تعداد و انواع بیشتری از استنادهای وبی نسبت به پایگاه ISI دست یافت (۱۵). Van Raan در پژوهشی نشان داد که همبستگی قوی بین شاخص h و تعداد استنادات وجود دارد (۰/۸۷) علاوه بر آن مشخص شد که بین شاخص h و بیشتر شاخص‌های سنتی کتابسنجی و همچنین با قضاوت‌های متخصصان موضوعی نیز همبستگی وجود دارد (۷).

دهقانی‌زاده و همکارانش با تحلیل استنادی مقالات اعضا هیئت علمی دانشگاه تهران در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نشان دادند که رشد تولید مقالات از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ در ۱۳۹۰ با افت کم مقاله مواجه شده‌اند؛ رشد استنادات در این مدت نیز روندی نزولی را طی کرده است (۱۶). رسول‌آبادی و همکارانش در پژوهشی، برondادهای علمی پژوهشگران دانشگاه‌های استان کردستان را براساس شاخص‌های علم سنجی برسی نمودند. برondادهای علمی منتشر شده طی سال‌های ۲۰۰۴-۲۰۱۳ در پایگاه

جامعی در مورد تعداد مقالات منتشر شده و استنادات به مقالات را ایجاد کرده‌اند (۶). شاخص‌های علم سنجی برای ارزیابی و رتبه‌بندی سازمان‌های پژوهشی و دانشگاه‌ها، ارزیابی اولویت‌ها و ظرفیت‌ها دارای نقش مهمی می‌باشد و بر اساس آن‌ها شواهد مهمی از نتایج و اثرات برنامه‌های پژوهشی برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان می‌توان فراهم کرد (۷).

یکی از راه‌های ارزیابی تولیدات علمی، استفاده از شاخص‌های علم سنجی است (۸). در میان خروجی‌های متعدد پژوهشی دانشگاه‌ها، توجه به مقالات منتشر شده بیشتر است. در دانشگاه‌های اروپا و آمریکا تعداد مقالات منتشر شده در یک سال توسط هر عضو هیئت علمی نشانه موفقیت حرفه‌ای اöst (۹). تعداد مقالات نمایه شده در نمایه‌های بین‌المللی بیانگر رشد کمی تولیدات علمی و میزان استنادات نشان‌دهنده تاثیر مقالات چاپ شده و به نوعی بیانگر سطح کیفی مقالات است. علم سنجی به ارزیابی فعالیت‌های علمی - پژوهشی در هر گرایش علمی و عوامل موثر در رشد آن می‌پردازد.

از حدود پنجاه سال پیش که مسئله پژوهش در کشور ما مطرح شده است، پیشرفت علم را در ظاهری ترین صورت آن یعنی در افزایش تعداد مقالات دیده‌اند و این کم اعتبار ترین شاخص را ملاک پیشرفت علم تلقی کرده اند. البته تعداد مقالات اگر دقیق و تحقیقی باشد، می‌تواند نشانه پیشرفت علم باشد اما در صورتی این نشانه یعنی افزایش تعداد مقالات جای علم و پیشرفت آن را می‌گیرد که به معنای واقعی کیفیت با کیفیت نیز همراه باشد. بسیاری از پژوهشگران نیز در کثار فعالیت‌های آموزشی، به کارهای تحقیقاتی و پژوهشی می‌پردازند و نتیجه پژوهش‌های خود را به صورت مقاله منتشر می‌کنند و همین مقالات و میزان استناد به آن‌ها مبنای ارزشیابی آن‌ها می‌شود. بیش از شک ارزیابی پژوهش‌های منتشر شده محققانی که در حوزه علوم پزشکی فعالیت می‌کنند از اهمیت بیشتری برخوردار است زیرا از نتایج همین پژوهش‌ها در درمان برخی بیماری‌ها و همچنین در آموزش دانشجویان پژوهشی نیز استفاده می‌شود. عموماً ارزش یک مقاله علمی بر مبنای تاثیر در مقالات و نوشتۀ‌های بعدی (حضور در مجموع مأخذ آن‌ها) تعیین می‌شود.

تحقیقات بسیاری در زمینه این شاخص (استنادها) نشان داد که نمی‌تواند استنادها به تنها یک شاخص مناسی برای بررسی برondادهای علمی محققان باشد زیرا ممکن است استنادات بالای یک محقق تنها متعلق به تعداد محدودی از مقالات پژوهشی وی باشد (۱۰). بنابراین سنجش میزان استنادات صورت گرفته به یک مقاله تنها روش مناسبی برای ارزیابی کیفی همان مقاله است و نمی‌تواند معیار مناسبی برای ارزیابی کلی آثار منتشر شده محقق در حوزه علمی وی محسوب شود (۱۱).

Hirsch، ابزاری جدید، ساده و قابل درک و جالب برای ارزیابی تأثیر یک پژوهشگر در حوزه پژوهشی که در آن کار می‌کند ارائه کرده است، ابزاری که او آن را شاخص هرش یا اچ ایندکس نامیده است، شاخصی است که به صورت یک معیار عددی تولید علمی یک پژوهشگر را به صورت کمی نشان می‌دهد. شاخص هرش یک معیار

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی-تحلیلی به روش علم سنجی و کاربردی می‌باشد. این پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی همدان طی یک دوره ۱۱ ماهه در سال ۱۳۹۴-۹۵ انجام گردید. باتوجه به لزوم دسترسی به پژوهشگرانی که دارای مقالات در هر سه پایگاه اطلاعاتی WoS، Scopus و Google Scholar هستند، این مطالعه روی ۱۰۰ پژوهشگر برتر بر اساس پایگاه اطلاعاتی ISI از نظر تعداد مقالات انجام شد. داده‌های لازم برای محاسبه شاخص‌ها (تعداد مقالات، استنادات، شاخص اچ ایندکس) و استخراج آن برای ۱۰۰ نفر برتر از سه پایگاه استنادی انگلیسی زبان WoS، Google Scholar و Scopus از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ جمع‌آوری گردید. مبنای انجام کار پایگاه استنادی WoS از نظر تعداد مقالات در سال ۲۰۱۴ می‌باشد که برای این کار در (hamadan univ med sci) صفحه جستجوی پایگاه با کلیدواژه hamadan univ med sci محدود به فیلد وابستگی سازمانی و (OR hamedan univ med sci) محدود به فیلد آدرس، نتایج بازیابی شد. سپس بر روی Analyze Results کلیک و سال ۲۰۱۴ را انتخاب و نتایج ۱۰۰ نفر برتر، از نظر تعداد مقالات در فایل اکسل ذخیره شد. در این پایگاه، پس از جستجوی نام نویسنده در فیلد Author، از قسمت Create Citation Report تعداد مقالات، تعداد استنادات و شاخص هرش استخراج گردید.

در پایگاه استنادی اسکوپوس نیز وارد صفحه جستجوی نویسنده Author Search شده و نام نویسنده را وارد کرده سپس در صفحه نتایج بازیابی شده روی نام نویسنده مورد نظر کلیک کرده و سپس بر روی عبارت analyze author output کلیک کرده. بدین صورت تعداد مقالات و استنادات و شاخص هرش آن نویسنده با محدود به سال مورد نظر به دست آمد. در پایگاه گوگل اسکالار نیز نام پژوهشگر مورد نظر را وارد و در پروفایل شخصی وی تعداد مقالات و استنادات و شاخص هرش آن بدست آمد. به دلیل امکان تغییر نتایج در طول زمان، بازیابی اطلاعات در محدوده زمانی تا منتهی به دی ماه انجام شد. پس از استخراج و جمع‌آوری داده‌ها و درجه اهداف مطالعه از جداول و نمودارها و آمارهای توصیفی شامل فراوانی و درصد فراوانی و صدکها و... برای توصیف نمونه مورد مطالعه و بررسی چگونگی توزیع تعداد انتشارات استفاده شد. با استفاده از ضرایب همبستگی اسپیرمن به بررسی شدت رابطه خطی بین شاخص‌های علم سنجی در پایگاه‌های مختلف پرداخته و از رگرسیون چند متغیره جهت بررسی امکان سنجی پیش‌گویی شاخص‌های علم سنجی پایگاه‌های مختلف استفاده شده است. تمام تحلیل‌ها در سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ و با استفاده از نرم افزار SPSS و Stata و R انجام شد.

یافته‌ها

یافته‌ها در جدول ۱ نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۲، در گوگل اسکالار ۵ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۱۵ و کمتر از ۱۵ مقاله داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات

اسکوپوس در نظر گرفته شد و مقادیر شاخص هرش برای این دانشگاه‌ها محاسبه و با یکدیگر مقایسه شد (۱۷). Huang و Cathy Lin در پژوهشی به تأثیر خوداستنادی بر شاخص هرش پرداخت. یافته‌ها نشان داد ارزش شاخص هرش نویسنده‌گان ارتباط زیادی با تعداد مقالات و تعداد کلی استنادات دارد (۱۸).

Belew با انتخاب شش عضو هیأت علمی به صورت تصادفی، به مقایسه استناد به مقالات آن‌ها در پایگاه آی.اس.آی و گوگل اسکالار پرداخت. نتایج این تحقیق دلالت بر همپوشانی بسیار کم میان دو پایگاه استنادی آی.اس.آی و گوگل اسکالار دارد (۱۹). Doja و همکاران در پژوهشی به بررسی شاخص H-Index در اعضای هیئت برد مجلات پژوهشگری پرداختند. نتایج نشان داد رابطه خطی مستقیم معنی‌داری بین شاخص هرش پایگاه گوگل اسکالار و وب علوم اعضاء هیئت برد مجلات پژوهشگری وجود دارد (۲۰). خلیلی و همکاران نشان دادند که روند نشر تولیدات علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان رو به رشد است. از سویی کمابیش نیمی از تولیدات علمی این دانشگاه بدون دست کم یک استناد بوده و به دلیل پایین بودن استنادات، شاخص‌های ترکیبی نیز سطح مناسب ندارند (۲۱). در گذشته شاخص‌های استنادی علم سنجی فقط در پایگاه‌های استنادی سنتی مانند ISI و Scopus جهت ارزیابی رویه‌های تحقیقاتی و علمی پژوهشگران و سازمان‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت اما با توجه به اینکه امروزه استخراج شاخص‌های علم سنجی به منظور تعیین وضعیت موجود پژوهشگران و میزان مشارکت سازمان‌ها در تولید علم مورد توجه قرار گرفته است و یا توجه به متفاوت بودن دامنه انتشار منابع اطلاعاتی علمی و رفتار استنادی پژوهشگران در سال‌های اخیر و قرار گرفتن حجم فراینده‌ای از منابع اطلاعاتی پژوهشگران در پایگاه‌های استنادی وبی همچون گوگل اسکالار و اثرگذاری این منابع اطلاعاتی در ارتباطات علمی پژوهشگران به دنبال آن هستیم که آیا می‌توان با استفاده از شاخص‌های استنادی وبی به پیش‌بینی برونداد علمی پژوهشگران در ISI و Scopus پرداخت؟ با توجه به جستجوهای انجام شده مطالعه‌ای در خصوص بررسی امکان سنجی پیش‌بینی شاخص‌های علم سنجی پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس و وب علوم بر اساس شاخص‌های علم سنجی پایگاه اطلاعاتی گوگل اسکالار و همبستگی آن‌ها یافت نشد. لذا این مطالعه با هدف تعیین همبستگی بین شاخص‌های علم سنجی پایگاه‌های اطلاعاتی اسکوپوس، گوگل اسکالار و وب علوم و امکان سنجی پیش‌گویی شاخص‌های انجام شد. با توجه به آن که تاکنون مطالعه‌ای در رابطه با میزان مشارکت و کیفیت مشارکت پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی همدان روی شاخص‌های استنادی صورت نگرفته است، مطالعه حاضر به منظور تعیین میزان مشارکت در تولید علم و الگوی مشارکت پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی همدان نیز انجام گردید. نتایج این مطالعه علاوه بر تحلیل وضعیت موجود، در پیش‌بینی شاخص‌های استنادی پژوهشگران و میزان Web of Scopus مشارکت آن‌ها به تفکیک پایگاه‌های اطلاعاتی Google Scholar Science مورد استفاده مدیران حوزه معاونت تحقیقات و فناوری قرار خواهد گرفت.

بود. در سال ۲۰۱۴، ۵ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($3/79 \pm 3/20$) بود.

در سال ۲۰۱۲، در وب علوم ۵۵ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۵ و کمتر از ۵ مقاله‌ای نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($1/73 \pm 1/16$) بود. در سال ۲۰۱۳ نیز ۴۳ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۵ و کمتر از ۵ مقاله‌ای نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($1/78 \pm 1/30$) بود. در سال ۲۰۱۴، اکثریت افراد دارای ۲ مقاله بودند و ۹۵ درصد از افراد ۶ و کمتر از ۶ مقاله نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($2/83 \pm 1/85$) بود.

در سال ۲۰۱۲، در اسکوپوس ۳۹ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۷ و کمتر از ۷ مقاله نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($2/42 \pm 1/9$) بود. در سال ۲۰۱۳ ۲۶ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۶ و کمتر از ۶ مقاله نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($2/27 \pm 1/83$) بود.

در سال ۲۰۱۲، در اسکوپوس ۳۹ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۷ و کمتر از ۷ مقاله نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($2/42 \pm 1/9$) بود. در سال ۲۰۱۳ ۲۶ درصد از افراد هیچ مقاله‌ای نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۶ و کمتر از ۶ مقاله نداشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد انتشارات ($2/27 \pm 1/83$) بود.

جدول ۱. توزیع فراوانی ۱۰۰ پژوهشگر برتر مورد مطالعه بر حسب تعداد انتشارات در گوگل اسکالر، اسکوپوس و وب علوم

۲۰۱۴		۲۰۱۳		۲۰۱۲		تعداد انتشارات
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۸	۵	۲۰	۱۲	۲۷	۱۶	۰-۲
۱۷	۱۰	۳۰	۱۸	۳۶	۲۱	۳-۵
۱۷	۱۰	۲۵	۱۵	۱۵	۹	۶-۸
۱۸	۱۱	۳	۲	۱۰	۶	۹-۱۱
۸	۵	۱۰	۶	۸	۵	۱۲-۱۵
۱۷	۱۰	۵	۳	۲	۱	۱۶-۲۰
۱۵	۹	۷	۴	۲	۱	>۲۰
۴۴	۴۴	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۰-۲
۳۴	۳۴	۲۲	۲۲	۲۰	۲۰	۳-۵
۱۴	۱۴	۶	۶	۸	۸	۶-۸
۵	۵	۲	۲	۲	۲	۹-۱۱
۳	۳	۰	۰	۰	۰	>۱۱
۰	۰	۴۳	۴۳	۵۵	۵۵	۰
۱۶	۱۶	۲۷	۲۷	۱۶	۱۶	۱
۴۵	۴۵	۱۵	۱۵	۱۰	۱۰	۲
۱۵	۱۵	۴	۴	۸	۸	۳
۱۰	۱۰	۳	۳	۴	۴	۴
۵	۵	۴	۴	۵	۵	۵
۴	۴	۱	۱	۰	۰	۶
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۷
۲	۲	۲	۲	۱	۱	۸
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۹
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱۱
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات در سال ۲۰۱۳ $24/67 \pm 31/44$ بود. در سال ۲۰۱۴، تعداد انتشارات در گوگل اسکالر ۵ درصد افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۷۳ و کمتر از ۷۳

جدول ۲ نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۲، در گوگل اسکالر ۵ درصد افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۷۳ و کمتر از ۷۳

استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۶۰ و کمتر از ۶۰ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($20/88 \pm 14/88$) بود. در سال ۲۰۱۲، در وب علوم ۵۵ درصد از افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۲۳ و کمتر از ۲۳ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($3/99 \pm 3/99$) بود. در سال ۲۰۱۳ ۴۵ درصد از افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۲۵ و کمتر از ۲۵ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($5/43 \pm 5/43$) بود. در سال ۲۰۱۴ ۲۷ درصد از افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۳۸ و کمتر از ۳۸ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($8/09 \pm 10/09$) بود.

۹۵ درصد از افراد ۹۲ و کمتر از ۹۲ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($33/82 \pm 33/82$) بود. در سال ۲۰۱۴ ۵ درصد از افراد ۳ و کمتر از ۳ استناد و ۹۵ درصد از افراد ۱۳۴ و کمتر از ۱۳۴ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($48/97 \pm 41/97$) بود.

در سال ۲۰۱۲ در اسکوپوس بودند. ۴۴ درصد از افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۴۳ و کمتر از ۴۳ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($9/13 \pm 20/05$) بود. در سال ۲۰۱۳ ۳۷ درصد از افراد هیچ استنادی نداشتند و ۹۵ درصد از افراد ۴۵ و کمتر از ۴۵ استناد داشتند. میانگین (انحراف استاندارد) تعداد استنادات ($17/05 \pm 10/05$) بود. در سال ۲۰۱۴ ۲۲ درصد از افراد هیچ

جدول ۲. توزیع فراوانی ۱۰۰ پژوهشگر برتر مورد مطالعه بر حسب تعداد استنادات در گوگل اسکالار، اسکوپوس و وب علوم

۲۰۱۴		۲۰۱۳		۲۰۱۲		تعداد استنادات
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۵/۰	۹	۳۳/۳	۲۰	۴۰	۲۴	۰-۱۰
۱۳/۳	۸	۱۸/۳	۱۱	۱۵	۹	۱۰-۲۰
۶/۷	۴	۶/۷	۴	۲۱/۷	۱۳	۲۰-۳۰
۳۰/۰	۱۸	۱۸/۳	۱۱	۱۱/۷	۷	۳۰-۵۰
۲۳/۳	۱۴	۱۸/۳	۱۱	۱۰	۶	۵۰-۱۰۰
۱۱/۷	۷	۵	۳	۱/۷	۱	>۱۰۰
۱۰۰	۶۰	۱۰۰	۶۰	۱۰۰	۶۰	کل
۶۰	۶۰	۶۷	۶۷	۷۶	۷۶	۰-۱۰
۱۶	۱۶	۱۵	۱۵	۱۳	۱۳	۱۰-۲۰
۷	۷	۷	۷	۳	۳	۲۰-۳۰
۸	۸	۸	۸	۵	۵	۳۰-۵۰
۹	۹	۲	۲	۲	۲	۵۰-۱۰۰
۰	۰	۱	۱	۱	۱	>۱۰۰
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل
۷۱	۷۱	۸۴	۸۴	۹۰	۹۰	۰-۱۰
۱۶	۱۶	۷	۷	۴	۴	۱۰-۲۰
۶	۶	۷	۷	۴	۴	۲۰-۳۰
۶	۶	۲	۲	۱	۱	۳۰-۵۰
۱	۱	۰	۰	۱	۱	۵۰-۱۰۰
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول ۴ و مقادیر ضریب همبستگی اسپیرمن و مقادیر احتمال محاسبه شده بر اساس اطلاعات ۱۰۰ پژوهشگر برتر مورد مطالعه در سه سال، تعداد انتشارات و استنادات و شاخص هرش و وب علوم، اسکوپوس و گوگل اسکالار رابطه خطی معنی دار و مستقیم دارند طوری که با افزایش (کاهش) تعداد انتشارات، تعداد استنادات، شاخص هرش دریک یا یگاه داده تعداد انتشارات، استنادات و شاخص هرش در همان پایگاه و در پایگاه داده دیگر افزایش (کاهش) می‌یابد.

جدول ۳ نشان می‌دهد که ۹۵ درصد از افراد مورد پژوهش در گوگل اسکالار دارای شاخص هرش ۱۳ و کمتر از ۱۳ بودند. میانگین (انحراف استاندارد) شاخص هرش ($7/13 \pm 3/56$) بود. در اسکوپوس نیز ۹۵ درصد از افراد دارای شاخص هرش ۹ و کمتر از ۹ بودند. میانگین (انحراف استاندارد) شاخص هرش ($3/50 \pm 3/16$) بود. در وب علوم ۹۵ درصد از افراد دارای شاخص هرش ۶ و کمتر از ۶ بودند. میانگین (انحراف استاندارد) شاخص هرش ($2/27 \pm 2/14$) بود.

جدول ۳. توزیع فراوانی ۱۰۰ پژوهشگر برتر مورد مطالعه بر حسب شاخص هرش در گوگل اسکالر، اسکوپوس و وب علوم

شاخص هرش	تعداد	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
۰-۵	۲۳	۳۸/۳	۳۸/۳
۵-۱۰	۲۵	۴۱/۷	۸۰
۱۰-۱۵	۱۰	۱۶/۷	۹۶/۷
>۱۵	۲	۳/۳	۱۰۰
کل	۶۰	۱۰۰	-
۰-۵	۷۷	۷۷	۷۷
۵-۱۰	۱۸	۱۸	۹۵
۱۰-۱۵	۵	۵	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	-
۰-۵	۸۸	۸۸	۸۸
۵-۱۰	۱۱	۱۱	۹۹
۱۰-۱۵	۱	۱	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	-

جدول ۴. بررسی رابطه بین شاخص‌های علم سنجی بر اساس ضریب همبستگی اسپیرمن

شاخص علم سنجی	تعداد انتشارات	تعداد انتشارات اسکوپوس	تعداد انتشارات وب علوم	تعداد هرش اسکالر	تعداد استنادات اسکالر	تعداد استنادات اسکوپوس	تعداد استنادات وب علوم	تعداد هرش اسکالر	تعداد هرش اسکوپوس	تعداد هرش وب علوم
تعداد انتشارات	r=1	r=0/752*	r=0/481*	r=0/575*	r=0/569*	r=0/494*	r=0/442*	r=0/551*	r=0/575*	r=1
تعداد انتشارات اسکوپوس	r=1	r=0/400*	r=0/511*	r=0/581*	r=0/409*	r=0/514*	r=0/501*	r=0/418*	r=0/400*	r=1
تعداد انتشارات گوگل اسکالر	r=1	r=0/429*	r=0/300*	r=0/199*	r=0/465*	r=0/263*	r=0/281*	r=1	r=0/429*	r=1
تعداد استنادات	r=1	r=0/583*	r=0/814*	r=0/651*	r=0/533*	r=0/678*	r=1	r=1	r=0/583*	r=1
تعداد استنادات اسکوپوس	r=1	r=0/714*	r=0/827*	r=0/572*	r=0/834*	r=1	r=1	r=1	r=0/714*	r=1
تعداد استنادات گوگل اسکالر	r=1	r=0/782*	r=0/737*	r=0/398*	r=1	r=1	r=1	r=1	r=0/782*	r=1
تعداد هرش اسکالر	r=1	r=0/759*	r=0/759*	r=1	r=1	r=1	r=1	r=1	r=0/759*	r=1
تعداد هرش اسکالر	r=1	r=0/759*	r=0/759*	r=1	r=1	r=1	r=1	r=1	r=0/759*	r=1
تعداد هرش اسکوپوس	r=1	r=0/759*	r=0/759*	r=1	r=1	r=1	r=1	r=1	r=0/759*	r=1
تعداد هرش وب علوم	r=1	r=0/759*	r=0/759*	r=1	r=1	r=1	r=1	r=1	r=0/759*	r=1

بحث و نتیجه گیری

یافته ها نشان داد که در پایگاه گوگل اسکالر و پایگاه وب علوم حداقل، حداکثر، متوسط و صدکهای تعداد انتشارات طی سال های ۲۰۱۴-۲۰۱۲ روند صعودی داشتند اما در پایگاه اسکوپوس بدون تغییر و صفر بود. این مطالعه نشان داد تعداد انتشارات افراد مورد پژوهش در گوگل اسکالر به طور متوسط بیشتر از تعداد انتشارات در اسکوپوس و وب علوم بود و تعداد انتشارات این افراد در اسکوپوس به طور متوسط بیشتر از تعداد انتشارات آن ها در وب علوم بود.

در پایگاه گوگل اسکالر حداقل، متوسط و صدکهای تعداد استنادات طی سال های ۲۰۱۴-۲۰۱۲ روند صعودی داشتند اما در پایگاه اسکوپوس و پایگاه وب علوم بدون تغییر و صفر بود. این مطالعه نشان داد تعداد انتشارات افراد مورد پژوهش در گوگل اسکالر به طور متوسط بیشتر از تعداد استنادات در اسکوپوس و وب علوم بود. این تفاوت ها به دلیل پوشش پایگاه های داده ای متفاوت و دقت استنادي متفاوت این پایگاه ها می تواند باشد.

شناخت هرش افراد مورد پژوهش در گوگل اسکالر به طور متوسط بیشتر از شناخت هرش وب علوم و اسکوپوس بود و شناخت هرش اسکوپوس به طور متوسط بیشتر از شناخت هرش وب علوم بود. این تفاوت معنی دار با نتیجه مطالعه Rogers و Meho (۱۴). دلیل این تفاوت ها نیز می تواند با توجه به ساختار هسته متفاوت این شناخت در این پایگاه ها باشد. مثلاً وب علوم کنترل بیشتری را از طریق توانایی انتخاب حوزه مطالعاتی اعمال می کند. از طرفی پوشش پایگاه داده ای متفاوت است. گوگل اسکالر پهنه ای نمایه بزرگتری نسبت به اسکوپوس و وب علوم دارد. دقت لینک استنادي در پایگاه وب علوم بیشتر و در نتیجه خطای استنادي این پایگاه داده کمتر است.

نتایج این مطالعه نشان داد بین تعداد انتشارات، تعداد استنادات گوگل اسکالر و شناخت هرش هر پایگاه به صورت مجزا رابطه خطی مستقیم وجود دارد طوری که با بزرگ بودن هر یک از این سه شناخت انتظار می رود دو شناخت دیگر نیز مقدار بزرگی داشته باشد. این نتیجه با نتایج مطالعات میرحسینی و جلیلی، Cronin و Meho توافق دارد (۷، ۱۳-۱۲). از طرفی بین تعداد انتشارات، تعداد استنادات و شناخت هرش سه پایگاه رابطه خطی مستقیم وجود دارد طوری که با بزرگ بودن هر یک از این شناخت ها نه تنها انتظار داریم همان شناخت در پایگاه دیگر بزرگ باشد بلکه انتظار داریم دو شناخت دیگر پایگاه های دیگر نیز مقادیر نسبتاً بزرگی داشته باشند. Doja و همکاران نیز رابطه خطی مستقیم معنی داری بین شناخت هرش پایگاه گوگل اسکالر و وب علوم اعضاء هیئت برد مجلات پژوهشی به دست آورده اند (۲۰).

همچنین تعداد انتشارات و استنادات در اسکوپوس و وب علوم نسبت به توزیع پواسون دارای بیش پراکنش می باشد و بنابراین استفاده از یک توزیع دوجمله ای منفی که می تواند این بیش پراکنش را مهار کند جهت تحلیل داده ها نتایج قابل اعتمادتری ارائه می دهد. نتایج استفاده از مدل دوجمله ای منفی نشان داد اگر یک مقاله به تعداد

تقدیر و تشکر

این مقاله حاصل بخشی از طرح تحقیقاتی با شماره طرح ۹۴۱۲۰۴۶۹۱ در سال ۹۳۹۵ می باشد که با حمایت دانشگاه علوم پژوهشی همدان انجام شده است.

References

1. Franceschini F, Maisano D. Criticism on the hg-index. *Scientometrics* 2011; 86(2): 339-46. Available at: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11192-010-0261-1>
2. Norouzi-Chakoli H, Nourmohammadi H, Vaziri E, Etemadifard A. Science Production in Iran in 2005 and 2006 according to ISI Statistics. *National Studies on Librarianship and Information Organization (NASTINFO)* 2007; 18(3): 71-90. Available at: http://nastinfo.nlai.ir/article_425.html. [In Persian]
3. Hicks D, Melkers J. Bibliometrics as a tool for research evaluation. *Handbook on the theory and practice of program evaluation* 2012: 249-323. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.907.5939&rep=rep1&type=pdf>
4. Kulkarni AV, Aziz B, Shams I, Busse JW. Comparisons of citations in Web of Science, Scopus, and Google Scholar for articles published in general medical journals. *Jama* 2009; 302(10): 1092-6. Available at: <http://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/184519>
5. Hirsch JE. An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National academy of Sciences of the United States of America* 2005; 102(46): 16569-72. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1283832/>
6. Yazdani K, Nejat S, Rahimi-Movaghar A, Ghalichee L, Khalili M. *Scientometrics: Review of concepts, applications, and indicators*. *Iranian Journal of Epidemiology* 2015; 10(4): 78-88. Available at: <http://irje.tums.ac.ir/article-1-5292-fa.html>. [In Persian]
7. Van Raan AFJ. Fatal attraction: Conceptual and methodological problems in the ranking of universities by bibliometric methods. *Scientometrics* 2005; 62(1): 133-43. Available at: <http://akademiai.com/doi/abs/10.1007/s11192-005-0008-6?journalCode=11192>
8. Tirgar A, Yaminfirooz M, Ahangar HG. Subject Sameness Index: a new scientometric indicator. *European Science Editing* 2013; 39(1): 3-4. Available at: http://www.ease.org.uk/sites/default/files/esefeb13_originalarticle.pdf
9. García JA, Rodriguez-Sánchez R, Fdez-Valdivia J, Martínez-Baena J. On first quartile journals which are not of highest impact. *Scientometrics* 2011; 90(3): 925-43. Available at: <http://akademiai.com/doi/abs/10.1007/s11192-011-0534-3>
10. Ahangar HG, Siamian H, Yaminfirooz M. Evaluation of the scientific outputs of researchers with similar H index: A critical approach. *Acta Informatica Medica* 2014; 22(4): 255. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4216429/>
11. Gorji HA, Roustaazad L, Mohammad hasanzadeh H, Asghari L, Atlasi R, Shokraneh F, Bazrafshan A. Ranking of Iran University of Medical Sciences and Health Services' (IUMS) Faculties Using H-Index, G-Index, and m parameter (up to the end of 2008). *Journal of Health Administration* 2011; 13(42): 17-24. Available at: <http://jha.iums.ac.ir/article-1-763-fa.html>. [In Persian]
12. Mirhosseini Z, Jalili Baleh M. Investigation of the research output of Faculty members of Tehran Pharmacy Colleges according to H-Index factor. *Quarterly Journal Of Knowledge Studies* 2010; 2(7): 85-100. Available at: http://qje.iau-tnb.ac.ir/article_520709.html. [In Persian]

13. Cronin B, Meho L. Using the h-index to rank influential information scientistss. *Journal of the American Society for Information Science and technology* 2006; 57(9): 1275-8. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20354/full>
14. Meho LI, Rogers Y. Citation counting, citation ranking, and h index of human computer interaction researchers: a comparison of Scopus and Web of Science. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 2008; 59(11): 1711-26. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20874/full>
15. Kousha K, Abdoli M. Web Citation: New Indicator for Impact Assessment of Medical Sciences Research. *Health Information Management* 2011; 7(4): 451-8. Available at: <http://him.mui.ac.ir/index.php/him/article/view/169>. [In Persian]
16. Dehghanizadeh M, Haji Zeinolabedini M, Hasanzadeh M. Citation analysis of the articles from the faculty members of Tehran University indexed in Islamic World Science Citation Center (ISC), 2006-2011. *Journal of Scientometrics* 2016; 2(3): 99-111. Available at: http://rsci.shahed.ac.ir/article_471.html. [In Persian]
17. Rasolabadi M, Ghadimi T, Haidari A, Khezri A, Gharibi F. Scientific output of the universities in Sanandaj according to Scopus database. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences* 2014; 19(4): 27-35. Available at: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20153067328>. [In Persian]
18. Huang MH, Cathy Lin WYC. Probing the effect of author self citations on h index: A case study of environmental engineering. *Journal of Information Science* 2011; 37(5): 453-61. Available at: <http://jis.sagepub.com/content/early/2011/07/15/0165551511412027>
19. Belew RK. Scientific impact quantity and quality: Analysis of two sources of bibliographic data. arXiv preprint cs/0504036. 2005. Available at: <https://arxiv.org/abs/cs/0504036>
20. Doja A, Eady K, Horsley T, Bould MD, Victor JC, Sampson M. The h-index in medical education: an analysis of medical education journal editorial boards. *BMC Medical Education* 2014; 14(1): 251. Available at: <https://bmcmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-014-0251-8>
21. Khalili M, Rahmatpour P, Barari F, Hoseinzadeh T. Scientific Outputs of Guilani University of Medical Sciences in Scopus Database Based on Scientometrics Indicators. *Journal of Guilani University of Medical Sciences* 2016; 25(98): 9-16. Available at: <http://journal.gums.ac.ir/article-1-1210-fa.html>. [In Persian]